

JEL Classification: L26, L53

<https://doi.org/10.35945/gb.2019.07.015>

მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარება და საშუალო ფენის ფორმირება საქართველოში

ამირან მაღლაკელიძე

დოქტორანტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
maglachelidze.amirani@gmail.com

საკვანძო სიტყვები: მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარება, საშუალო ფენა, შემოსავლების უთანაბრობა, სიღარიბე.

ციტირებისთვის: მაღლაკელიძე ა. (2019), მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარება და საშუალო ფენის ფორმირება საქართველოში, *გლობალიზაცია და ბიზნესი*, №7, გვ. 123-129. <https://doi.org/10.35945/gb.2019.07.015>

სახელმწიფოს ეკონომიკური ძლიერება და მოსახლეობის კეთილდღეობა წარმოდგენილია მაღალგანვითარებული სამეწარმეო საქმიანობის გარეშე. ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებასა და შეუქცევადი ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპების მიღწევაში, მეწარმეობა ცენტრალურ როლს თამაშობს. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარება, იმისთვის, რომ ქვეყანაში წარმოიშვას მძლავრი საშუალო ფენა, რომლის გარეშეც, ეკონომიკის მდგრად განვითარებას პერსპექტივა ნაკლებად გააჩნია. სწორედ აღნიშნულის განსახორციელებლად უნდა იზრუნოს ნებისმიერი ქვეყნის მთავრობამ რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკის გატარებით, მცირე და საშუალო მეწარმეობისა და დამწყებ მეწარმეთა მხარდაჭერისთვის.

წინამდებარე ნაშრომის მიზანია, საქართველოში მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების აუცილებლობის კონსტანტირება, საშუალო ფენის ფორმირების შესაძლებლობების წარმოჩენა, ეკონომიკური პოლიტიკის შესაბამისი ინსტრუმენტების შეთავაზება სახელმწიფოსათვის.

მოცემული კვლევის საგანია მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების და საშუალო ფენის ფორმირების პროცესში წარმოშობილი პრობლემები. ხოლო კვლევის ობიექტს წარმოადგენს საშუალო ფენა, მცირე და საშუალო ზომის საწარმოები და მათი განვითარების სტატისტიკა.

კვლევის პროცესში გამოყენებულია ანალიზისა და სინთეზის, სტატისტიკური, რაოდენობრივი და თვისებრივი კვლევის მეთოდები. გამოყენებულ მონაცემთა ბაზას წარმო-

ადგენს: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, სააგენტოს „აწარმოე საქართველოში“ და მსოფლიო ბანკის სტატისტიკური მონაცემები. აგრეთვე, ადგილობრივ და საერთაშორისო სამეცნიერო და სტატისტიკურ პუბლიკაციებში გამოქვეყნებული ნაშრომები.

მცირე და საშუალო მეწარმეობის მიზანმიმართული განვითარება, უაღრესად მნიშვნელოვანია ქვეყნის ეკონომიკის სტაბილური ზრდისათვის. აღნიშნული მიმართულებით, გონივრული ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელების, ცოდნასა და ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული მიდგომის რეალიზაციის შედეგად, მიიღწევა დასაქმებულთა რიცხვის ზრდა, სამამულო სამეწარმეო შესაძლებლობების გაუმჯობესება, გამოშვებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლება, როგორც შიგა, ისე საერთაშორისო ბაზრებზე და მოსახლეობის კეთილდღეობის საერთო დონის ზრდა.

ამ თვალსაზრისით, დღეისათვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სამეწარმეო საქმიანობის ინოვაციური ასპექტი, ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკის ფორმირება და მისი ეფექტიანობა. განვითარების მთავარ ფაქტორს ადამიანისეული კაპიტალი წარმოადგენს. (ბედიანაშვილი, 2017:10)

ქვეყანაში „სოციალურ-ეკონომიკური აღმავლობის უზრუნველსაყოფად, მეწარმეობის განვითარების ეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული უნდა იყოს სამეწარმეო აზროვნების, განწყობის და ამ მიმართულებით იდეების მიწოდების სტიმულირებისაკენ. აქ იგულისხმება ეკონომიკაში სამეწარმეო აზროვნების ამაღლება, მომავალში რისკისადმი მზად-

ყოფნის მქონე ინდივიდთა რიცხოვნობის გაზრდა. განვითარებულმა ქვეყნებმა სამეწარმეო აზროვნების ამაღლებით გაზარდეს ერთობლივი სამეწარმეო საქმიანობა. აქედან გამომდინარე, პოლიტიკის ეს მიმართულება მნიშვნელოვანი ეკონომიკის ზრდისათვის“ . (ერქომაიშვილი, 2019: 33)

მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების პრიორიტეტები საქართველოში

ბოლო წლების განმავლობაში, საქართველოში განხორციელდა მნიშვნელოვანი ეკონომიკური რეფორმები, რომელთა უმთავრესი მიზანი იყო ხელსაყრელი სამეწარმეო გარემოს ფორმირება და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა. ეკონომიკის ლიბერალიზაციის, საგადასახადო კანონმდებლობის დახვეწის, სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესების და გარკვეული ადმინისტრაციული ბარიერების მოხსნის შედეგად ქვეყანაში შეიქმნა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისა და ეკონომიკური ზრდის მეტნაკლებად სტაბილური ტრენდი.

საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგიაში 2016-2020 წლებისთვის ნათქვამია, რომ „საქართველოს მთავრობა ეკონომიკური განვითარების პროცესში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს მცირე და საშუალო მეწარმეობას და მიზნად ისახავს სამეწარმეო გარემოს შემდგომ სრულყოფას, მისი კონკურენტუნარიანობის და ინოვაციების შესაძლებლობების ამაღლებას. ყოველივე ზემოთ აღნიშნული, ხელს შეუწყობს მცირე და საშუალო მეწარმეობის ზრდას და განვითარებას, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას და შესაბამისად, ინკლუზიური და მდგრადი ეკონომიკური ზრდის მიღწევას“. ამავე სტრატეგიის მიხედვით, საქართველოში მცირე და საშუალო მეწარმეობის გაძლიერებისთვის და ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე მისი კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისთვის, განსაზღვრულია შემდეგი სტრატეგიული მიმართულებები: 1. საკანონმდებლო, ინსტიტუციური და სამეწარმეო გარემოს გაუმჯობესება; 2. ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება; 3. მცირე და საშუალო მეწარმეობის უზარების განვითარება და სამეწარმეო კულტურის ამაღლების ხელშეწყობა; 4. ექსპორტის ხელშეწყობა და მცირე და საშუალო მეწარმეობის ინტერნაციონალიზაცია; 5. ინოვაციების, კვლევის და განვითარების ხელშეწყობა.

წინამდებარე კვლევის მიზნებისთვის, საჭიროა, მცირე და საშუალო მეწარმეობის ცნებების დეფინირება. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მეთოდოლოგიის მიხედვით, 2017 წლიდან მოქმედებს მცირე და საშუალო მეწარმეობის ზომის შემდეგი განსაზღვრება:

- **მცირე მეწარმეობა** – დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა არ აღემატება 50 დასაქმებულს და საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა არ აღემატება 12 მლნ. ლარს;
- **საშუალო მეწარმეობა** – დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა მერყეობს 50-დან 250 კაცამდე, ხოლო საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა – 12 მლნ. ლარიდან 60 მლნ. ლარამდე.

ამასთანავე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსში განსაზღვრული და განმარტებულია მცირე და მიკრო ბიზნესის კრიტერიუმები. აღნიშნული განმარტებები გამოიყენება მხოლოდ საგადასახადო მიზნებისთვის და შემოდებულ იქნა მცირე და მიკრო ბიზნესისთვის სპეციალური (პრეფერენციული) დაბეგვრის რეჟიმის და საგადასახადო ადმინისტრირების მიზნით. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად, **მცირე ბიზნესის სტატუსი** ენიჭება მეწარმე ფიზიკურ პირს, რომლის ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული ჯამური ერთობლივი შემოსავალი კალენდარული წლის განმავლობაში არ აღემატება 500 ათას ლარს. ხოლო, **მიკრო ბიზნესის სტატუსი** შეიძლება მიენიჭოს ფიზიკურ პირს, რომელიც არ იყენებს დაქირავებულ პირთა შრომას და დამოუკიდებლად ეწევა ეკონომიკურ საქმიანობას, რომლიდანაც მის მიერ მისაღები ჯამური ერთობლივი შემოსავალი, კალენდარული წლის განმავლობაში, არ აღემატება 30 ათას ლარს.

მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებისა და ახალი კონკურენტული ინდუსტრიების შექმნისათვის, ასევე, არსებულის განვითარების მიზნით, საქართველოს მთავრობა 2014 წლიდან ახორციელებს სახელმწიფო პროგრამას „**აწარმოე საქართველოში**“. იგი ითვალისწინებს ინდუსტრიული და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით მეწარმე სუბიექტების მხარდაჭერას, ახალი მეწარმეობის შექმნის, არსებულის გაფართოების, გადაიარაღების ხელშეწყობას და კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობისა და საექსპორტო პოტენციალის ზრდას ფინანსებზე, უძრავ ქონებასა და ტექნიკურ დახმარებაზე ხელმისაწვდომობის საშუალებით.¹

პროგრამა „აწარმოე საქართველოში“ ამჟამად ხორციელდება 3 სახელმწიფო სააგენტოს მიერ: სააგენტო „აწარმოე საქართველოში“, სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო და სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო.

სააგენტო „აწარმოე საქართველოში“ ახორციელებს შემდეგ პროგრამებს²:

¹ საქართველოს მთავრობა. (2016) საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისთვის. თბილისი. გვ.16

² www.enterprisegeorgia.gov.ge წვდომის თარიღი: 19/05/2019

- **ინდუსტრიული მიმართულების კომპონენტი** – გულისხმობს, ახალი საწარმოების შექმნას, არსებული საწარმოების გაფართოება/გადაიარაღებას;

- **სასტუმრო ინდუსტრიის განვითარების კომპონენტი** – მიმართულია, ახალი სასტუმროების შექმნის, არსებული სასტუმროების გაფართოების საკენ;

- **მიკრო და მცირე ბიზნისის მხარდაჭერი კომპონენტი** – უზრუნველყოფს მიკრო და მცირე მეწარმეობის ხელშეწყობას ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერის გზით;

- **პროგრამა „გადაიღე საქართველოში“** – რომელიც კინოწარმოებით დაინტერესებულ ადგილობრივ თუ საერთაშორისო პროდიუსერებს აძლევს შესაძლებლობას საქართველოში გადაიღონ ფილმი თუ სხვა სახის აუდიო/ვიზუალური პროდუქცია და კვალიფიციური ხარჯების 20-25%-მდე უკან დაიბრუნონ;

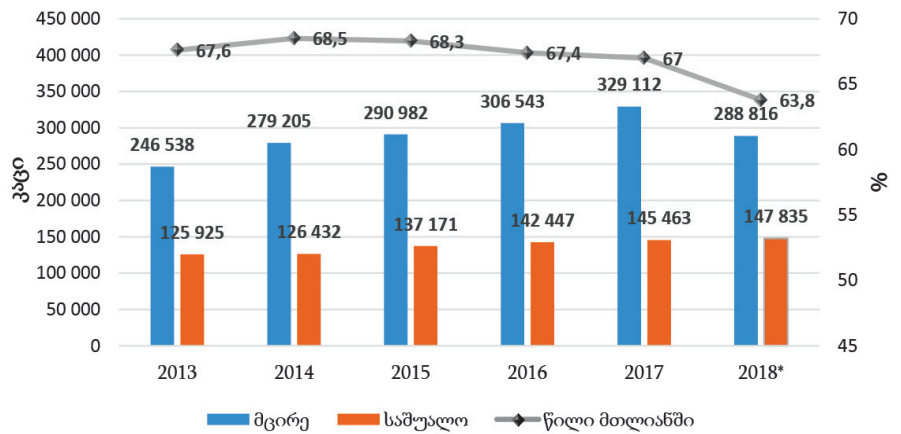
- **საგრანტო პროგრამა „აწარმოე უკეთესი მომავლისთვის“** – ითვალისწინებს, გამყოფი ხაზების (აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა, ცხინვალის რეგიონი) ორივე მხარეს მცხოვრები მოსახლეობის ერთობლივი წარმოებისა და პარტნიორული პროექტების მხარდაჭერას (ემატება 2019 წლიდან);

- **საკრედიტო-საგარანტიო მექანიზმი** – გულისხმობს, ისეთი სიცოცხლისუნარიანი მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის საკრედიტო გარანტიის გაცემას, რომელთაც არ აქვთ შესაძლებლობა დააკმაყოფილონ სესხის უზრუნველყოფაზე არსებული მოთხოვნები (ემატება 2019 წლიდან).

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო, პროგრამის „აწარმოე საქართველოში“ ფარგლებში, „შედავათიანი აგროკრედიტის პროექტით“ გასცემს სესხებს შემდეგი მიზნობრივობით: 1. პირველადი სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების დაფინანსება; 2. სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების გადამამუშავებელი საწარმოების დაფინანსება; 3. ინფრასტრუქტურული საწარმოების დაფინანსება (საწყობები, საშრობები, სამაცივრე მეურნეობები).

სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში პასუხისმგებელია ფიზიკური ინფრასტრუქტურის გადაცემის კომპონენტზე, რაც გულისხმობს სახელმწიფო მფლობელობაში არსებული უძრავი ქონების უსასყიდლოდ გადაცემას მეწარმისთვის გარკვეული საინვესტიციო ვალდებულებით.

2019 წლის მაისის თვის მონაცემებით, „აწარმოე საქართველოში“ პროექტის ფარგლებში, სულ 2014 წლიდან

დიაგრამა: მცირე და საშუალო საწარმოებში დასაქმებულთა რაოდენობა და წილი ბიზნის სექტორში დასაქმებულთა მთლიან რაოდენობაში, 2013-2018 წლებში*.

მხარდაჭერილია 489 პროექტი (მოიცავს ინდუსტრიულ, სოფლის, სასტუმროს და ქონების მიმართულებებს), რომელთა ჯამური ინვესტიციის მოცულობა 1,15 მლრდ. ლარზე მეტია. საიდანაც, კომერციული ბანკების მიერ დამტკიცებული სესხების მოცულობა ჯამში 619 მლნ. ლარზე მეტია. აღნიშნული პროექტებით სულ შეიქმნება 17 440-ზე მეტი ახალი სამუშაო ადგილი.³

საინტერესოა, თვალი გადავავლოთ მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების უკანასკნელი წლების სტატისტიკას. 2019 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, საქართველოში რეგისტრირებული აქტიური კომერციული იურიდიული პირების რაოდენობა 85989-ს შეადგენდა, საიდანაც 78325 იყო მცირე, ხოლო 1848 – საშუალო ზომის საწარმო. შესაბამისად, მოქმედი საწარმოების 93,2% (მცირე – 91,1%, საშუალო – 2,1%) მცირე და საშუალო საწარმოებს უკავია⁴. 2013-2017 წლებში, მცირე და საშუალო საწარმოებში დასაქმებულთა რაოდენობა გაიზარდა 27,4%-ით, 372,463 კაციდან 474,575 კაცამდე. 2018 წლის IV კვარტლის წინასწარი მონაცემებით კი, მცირე და საშუალო ზომის საწარმოებში სულ დასაქმებული იყო 436,651 კაცი, რაც მთლიანად ბიზნის სექტორში დასაქმებულთა 63,8%-ია (დეტალურად იხ. დიაგრამა).

2013-2017 წლების განმავლობაში, მცირე და საშუალო საწარმოების ბრუნვა 53,7%-ით გაიზარდა – 25,7 მლრდ. ლარიდან 39,5 მლრდ. ლარამდე. ამავე პერიოდში,

³ წყარო: www.enterprisegeorgia.gov.ge/ka/სიახლეები/პროგრამის-აწარმოე-საქართველოში-9-წვდომის-თარიღი: 05/06/2019

⁴ მსხვილი საწარმოების რაოდენობაა - 403 (0,5%), ხოლო 5413 (6,3%) საწარმოს ზომა უცნობია. წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

* მონაცემები დათვლილია ახალი, 2017 წლის შემდეგ მოქმედი მეთოდოლოგიით.

წყარო: www.geostat.ge/ka/modules/categories/326/sacarmota-statistikuri-gamokvleva-წვდომის-თარიღი: 19/05/2019

პროდუქციის გამოშვება 71,2%-ით გაიზარდა - 13,2 მლრდ. ლარიდან 22,6 მლრდ. ლარამდე. ხოლო მცირე და საშუალო ზომის საწარმოებში შექმნილი დამატებული ღირებულება კი გაიზარდა 72%-ით, 6,8 მლრდ. ლარიდან 11,7 მლრდ. ლარამდე. საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ თბილისზე მოდის ბრუნვის (62,6%, 2017წ.), პროდუქციის გამოშვებისა (60,9%, 2017წ.) და დამატებული ღირებულების (57,5%, 2017წ.) უმსხვილესი წილი. 2018 წლის წინასწარი მონაცემებით მცირე და საშუალო საწარმოების ბრუნვამ შეადგინა 45,3 მლრდ. ლარი, ხოლო პროდუქციის გამოშვებამ - 24,2 მლრდ. ლარი⁵.

ზემოაღნიშნული სტატისტიკური ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე, საჭიროდ მიგვაჩნია აღვნიშნოთ, რომ მიღწეული ზრდის ტემპი პოზიტიურია, თუმცა - არასაკმარისი. მითუმეტეს იმის გათვალისწინებით, რომ 2018 წლის წინასწარი მონაცემებით, მცირე და საშუალო საწარმოებში დასაქმებულთა რაოდენობის კლება დაფიქსირებულია. ამასთანავე, აუცილებელია, ეკონომიკური აქტიურობის დეცენტრალიზაცია და რეგიონების პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება.

საშუალო ფენის ფორმირების გამოწვევები საქართველოში

ნებისმიერი ქვეყნის სტაბილური სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია ძლიერი და მრავალრიცხოვანი საშუალო ფენის არსებობა. იგი წარმოადგენს სახელმწიფოს პროგრესისა და მოსახლეობის ფართო მასების კეთილდღეობის განმაპირობებელ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს.

საშუალო ფენასთან დაკავშირებით, ჯერ კიდევ არისტოტელე აღნიშნავდა, რომ „რაც უფრო დიდია საშუალო კლასი, ანუ მდიდრებსა და ღარიბებს შორის არსებული სოციალური ფენა, მით უფრო სტაბილურია საზოგადოება“. აღნიშნული დებულების მართებულობა განსაკუთრებით ცხადად წარმოჩენილია თანამედროვე საზოგადოებაში, სადაც საშუალო ფენა ეკონომიკური ზრდისა და სოციალური პროგრესის მთავარ მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენს. ყოველივე ეს გამოიხატება იმაში, რომ „**ჯერ ერთი**, საშუალო კლასი მისწრაფვის ადამიანური კაპიტალისა და დანაზოგების დაგროვებისკენ; **მეორე**, იგი წარმოშობს კრეატიულ ადამიანებს, რომლებიც აჩქარებენ ინოვაციებს და აღვივებენ ეკონომიკურ აქტივობას; **მესამე**, საშუალო კლასის სამომხმარებლო შესაძლებლობები ხელს უწყობს ბაზრების დივერსიფიკაციას და გაფართოებას, რაც, თავის მხრივ, მასშტაბის ეკონომიის გამოყენების საშუალებას იძლევა;

და მეოთხე, საშუალო კლასს შეუძლია გადამწყვეტი როლი იტამაშოს მმართველობის გაუმჯობესებაში: ღარიბებთან შედარებით, მას შესწევს ძალა და უნარი მოითხოვოს უკეთესი სახელმწიფო მომსახურება, საჯარო მოხელეთა უფრო მეტი ანგარიშვალდებულება და მხარი დაუჭიროს ეკონომიკურ ზრდაზე ორიენტირებულ პოლიტიკას“. (კაკულია... 2018: 5)

ამასთანავე, „საშუალო ფენა ის „ფილტრია“, რომელიც არეგულირებს მდიდარ და ღარიბ ფენებს შორის წარმოქმნილ წინააღმდეგობებს და ორივე ფენისთვის ორიენტირსაც წარმოადგენს. საშუალო ფენის ასეთი როლი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს თანამედროვე პირობებში, როცა საქართველოში სოციალური პოლარიზაციის ფონზე საზოგადოებაში ჩამოყალიბებული წინააღმდეგობა „ახალი მდიდრებისა“ და „ახალი ღარიბების“ პოლიტიკურ დაპირისპირებაში გადადის“. (ჭითანავა, 2018: 106)

საშუალო ფენის განსაზღვრისა და რაოდენობრივი შეფასებისთვის აუცილებელია გამოვიყენოთ გარკვეულ კრიტერიუმთა ერთობლიობა, რომელიც დიდი სიზუსტით ასახავს სოციუმის კონკრეტული ჯგუფის ამ ფენისადმი მიკუთვნებისთვის საჭირო ოპტიმალურ პირობებს.

საშუალო ფენის იდენტიფიკაციისთვის მიზანშეწონილია სხვადასხვა სოციალურ-ეკონომიკური კრიტერიუმების გამოყენება, ხოლო შემდეგ მათი სტატისტიკური თანაკვეთის განსაზღვრა, რის საფუძველზეც შესაძლებელი გახდება საზოგადოების ამ ფენის რაოდენობრივი და თვისებრივი მახასიათებლების საფუძვლიანი შეფასება. ზემოაღნიშნული მიზნისათვის საჭიროა გამოიყოს შემდეგი **კრიტერიუმები** (კაკულია... 2018: 13-14):

- შემოსავლების/სამომხმარებლო ხარჯების კრიტერიუმი;
- დასაქმების პროფილი;
- განათლების დონე;
- შინამეურნეობათა ქონება;
- ხანგრძლივი მოხმარების საგნების ფლობა;
- კომუნალური მომსახურების საბაზისო სახეობებზე წვდომა;
- ხარისხიან სამედიცინო მომსახურებაზე წვდომა;
- დასვენების შესაძლებლობა;
- შინამეურნეო თვითაღქმა.

საქართველოში საშუალო ფენის ფორმირების თვალსაზრისით არასახარბიელო მდგომარეობაა, რასაც ნათელს ხდის საერთაშორისო თუ ადგილობრივი კვლევების შედეგები. ასე მაგალითად, მსოფლიო ბანკის მიერ, 2016 წელს გამოქვეყნებულ, მათივე მეთოდოლოგიით განხორციელებულ კვლევაში აღნიშნულია, რომ 2014 წელს საქართ-

⁵ წყარო: www.geostat.ge/ka/modules/categories/326/sacarmotastatistikuri-gamokvleva წვდომის თარიღი: 21/05/2019

ველოში საშუალო ფენას მოსახლეობის მხოლოდ 7% განეკუთვნებოდა. მაშინ, როდესაც აშშ-სა და ევროპის მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში საშუალო ფენას მოსახლეობის 50%-ზე მეტი შეადგენს (Kochhar, 2017).

2018 წელს საქართველოში ჩატარებული ეკონომიკურ-სტატისტიკური გამოკვლევის მიხედვით, ზემოთ აწ უკვე ჩამოთვლილი კრიტერიუმების გათვალისწინებით, 2016 წელს საშუალო ფენას მიკუთვნებული მოსახლეობის წილი 16%-ს შეადგენდა. 2017 წლისთვის კი, იგივე კვლევის მიხედვით, ოღონდ დასაქმების ფაქტორის გამორიცხვით, 24,6%-მდე გაიზარდა (კაკულია... 2018: 56, 58). ბოლო მონაცემი, ვფიქრობ, რეალობას დაშორებულია, რასაც ბუნებრივს ხდის საშუალო ფენის მეტად მნიშვნელოვანი დეტერმინანტის – დასაქმების უგულებელყოფა.

საშუალო ფენის ფორმირებაზე ნეგატიურ ზეგავლენას ახდენს დღესდღეობით ქვეყანაში არსებული, **შემოსავლების უთანაბრობის** და სიღარიბის მაღალი დონე. შემოსავლების უთანაბრობის გაანგარიშება ხდება ჯინის კოეფიციენტის მეშვეობით, რომელიც 0-სა და 1-ს შორის მერყეობს. რაც უფრო ახლოს არის აღნიშნული კოეფიციენტი ნულთან, მით უფრო მცირეა უთანაბრობა სოციალურ ფენებს შორის, ხოლო ერთისკენ მიმართული ტენდენცია უთანასწორობის გაღრმავებაზე მიუთითებს. 2018 წელს, საქართველოში ჯინის კოეფიციენტი მთლიანი შემოსავლების მიხედვით – 0,39-ს შეადგენდა, მთლიანი სამომხმარებლო ხარჯების მიხედვით – 0,37-ს, ხოლო ყველაზე უთანასწორო განაწილება მთლიანი ფულადი ხარჯების მიხედვით დაფიქსირდა – 0,44. კოეფიციენტის აღნიშნული სიდიდეები მიუთითებს სოციუმის ფენებს შორის ერთობ შესამჩნევ უთანაბრობაზე. რაც შეეხება **სიღარიბის დონეს**, 2018 წელს ქვეყანაში სიღარიბის აბსოლუტურ ზღვარს ქვემოთ იმყოფებოდა მოსახლეობის მეხუთედმეტი – 20,1%.

დასკვნა

ქვეყანაში ძლიერი საშუალო ფენის ფორმირებისათვის, მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარება მეტად მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს. საქართველოს მთავრობამ, ეკონომიკური განვითარების რაციონალური პოლიტიკის მიზანმიმართული განხორციელებით, უნდა აღმოფხვრას დღეისათვის ქვეყნის სამეწარმეო სექტორის წინაშე მდგარი

პრობლემები. აუცილებელია, ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის მიღწევა, რათა სიღარიბეში მყოფმა საქართველოს მოქალაქეებმა მიიღონ აქტიური მონაწილეობა ქვეყნის ეკონომიკის აღმშენებლობაში და შესაბამისად, საკუთარი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებაში. დღეს საქართველო, აღნიშნული მიმართულებით, დიდი გამოწვევების წინაშე დგას, მაშინ, როდესაც საშუალო ფენის მოცულობა ჯერ კიდევ, საგანგაშოდ დაბალია, ხოლო შემოსავლების უთანაბრობის და სიღარიბის დონე კრიტიკულად მაღალი.

მოცემული სიტუაციის რეგულაციური გააზრებიდან გამომდინარე, საქართველოს მთავრობის მიერ, საშუალო ფენის ფორმირებისთვის, ეკონომიკური პოლიტიკის მთავარი ამოცანა უნდა გახდეს მცირე და საშუალო მეწარმეობის პრიორიტეტული განვითარება. ამისათვის, სახელმწიფოს მხრიდან განსახორციელებელია რიგი ღონისძიებები: პირველი, მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების მიზნით შექმნილი სახელმწიფო პროგრამების არეალის გაფართოება და მეტი მასშტაბურობის მიღწევა. განსაკუთრებით, რეგიონების განვითარების კუთხით აქცენტირება. ახალი, საქართველოს რეგიონულ და კულტურულ თავისებურებებზე ადაპტირებული პროგრამების ინიცირება; მეორე, მეწარმეობის დაწყების, სტარტაპების განვითარების, ინოვაციებისა და მოწინავე ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული ეკონომიკის ფორმირების ხელშეწყობა; მესამე, სამეწარმეო მიმართულებით, განათლების რეგულარული პროგრამების შემუშავება დამწყები მეწარმეებისთვის და ნებისმიერი დანტერესებული პირისთვის, რაც უზრუნველყოფს ადეკვატური პროგრესული ცოდნის გადაცემას; მეოთხე, განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს ისეთი სამეწარმეო ეკოსისტემის ფორმირებას, რომელიც ხელს შეუწყობს ექსპორტზე ორიენტირებული წარმოების გაფართოებას; მეხუთე, უმნიშვნელოვანესია ქვეყნის პოლიტიკურ-ეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნება, უსაფრთხო სამეწარმეო გარემო, რაც შექმნის მყარ საფუძველს ინვესტიციების შეუქცევადი შემოდინებისათვის.

ზემოთ აღნიშნული ღონისძიებების წარმატებით ჩატარების შემდეგ, მდგომარეობის არსებითი გაუმჯობესების კვალდაკვალ, საქართველოში საგრძნობლად შემცირდება სიღარიბე, მოიმატებს საშუალო ფენას მიკუთვნებულ ადამიანთა რიცხვი და საგრძნობლად ამაღლდება კეთილდღეობის საერთო დონე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბედიაშვილი, გ. (2017) ცოდნის ეკონომიკის ფორმირება და ინოვაციური სამეწარმეო პოლიტიკა: ინსტიტუციური ასპექტი. ჟურნალი „გლობალიზაცია და ბიზნესი“, N3. გვ.10-16 [Bedianashvili, G. (2017) Formation of Knowledge Economy and Innovative Entrepreneurial Policy: Institutional Aspects. Journal “Globalization and Business”, N3 P.10-16]
2. ერქომაიშვილი, გ. (2019) რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკა – ბიზნესმეწარმეობიდან სოციალური მეწარმეობისაკენ მამოძრავებელი ძალა. თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“. [Erkomaishvili, G. (2019) Rational Economic Policy – Driving force from business to social entrepreneurship. Publishing House “UNIVERSAL”, Tbilisi]
3. კაკულია, მ., კაპანაძე ნ. (2018) საშუალო კლასი საქართველოში: რაოდენობრივი შეფასება, დინამიკა და პროფილი. თბილისი, ფრიდრიხ ებერტის ფონდი. [Kakulia, M., Kapanadze N. (2018) Middle Class in Georgia: Quantitative Evaluation, Dynamics and Profile. Friedrich Ebert Foundation, Tbilisi]
4. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. (2018) მეწარმეობა საქართველოში – სტატისტიკური პუბლიკაცია. თბილისი. [National Statistics Office of Georgia. (2018) Entrepreneurship in Georgia – Statistical Publication. Tbilisi]
5. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი. (2010) თბილისი. [Georgian Tax Code. (2010) Tbilisi]
6. საქართველოს მთავრობა. (2016) საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისთვის. თბილისი.[Government of Georgia. (2016) Georgia’s Small and Medium Entrepreneurship Development Strategy for 2016-2020. Tbilisi]
7. ჭითანავა, ნ. (2018) საქართველოს ეკონომიკის გამოწვევები და სტრატეგია. თბილისი, გამომცემლობა „ივერიონი“. [Chitanava, N. (2018) Challenges and Strategy of the Economy of Georgia. Publishing House “IVERIONI”, Tbilisi]
8. Kochhar, Rakesh (2017) Middle Class Fortunes in Western Europe. Luxembourg Income Study (LIS), asbl. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/169262/1/702.pdf>
9. Pew Research Center (2015) The American Middle Class Is Losing Ground. <https://www.pewsocialtrends.org/2015/12/09/the-american-middle-class-is-losing-ground>
10. World Bank Group, GEORGIA: RECENT TRENDS AND DRIVERS OF POVERTY REDUCTION. August 17 2016. <http://pubdocs.worldbank.org/en/980951472223098077/Georgia-PPA-FY16-presentation-AUG2016-final.pdf>
11. www.geostat.ge
12. www.enterprisegeorgia.gov.ge
13. www.apma.ge
14. www.nasp.gov.ge

JEL Classification: L26, L53

<https://doi.org/10.35945/gb.2019.07.015>

DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTREPRENEURSHIP AND FORMATION OF A MIDDLE CLASS IN GEORGIA

AMIRANI MAGLAKELIDZE**PhD Student**Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia
maglakelidze.amirani@gmail.com**KEYWORDS:** DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTREPRENEURSHIP; MIDDLE CLASS; INCOME INEQUALITY; POVERTY.

For citation: Maglakelidze A., (2019), Development Of Small And Medium Entrepreneurship And Formation Of A Middle Class In Georgia, *Globalization And Business*, №7, pp. 123-129. (In Georgian). <https://doi.org/10.35945/gb.2019.07.015>

SUMMARY

Formation of a strong middle class in Georgia requires a development of small and medium entrepreneurship. As a result of implementation of a rational economic policy and realization of the knowledge and technology based approach in this field, increasing the number of employment, improvement of the national enterprise possibilities, enhancing the competitiveness of the production and growth of the overall level of prosperity of population could be achieved. Small and medium enterprises have been growing during the recent years, however, the growth rate is not sufficient.

Share of the population belonging to the middle class is still low in Georgia. According to the studies conducted by the World Bank, in 2014 only 7% of the population of Georgia belonged to the middle class. According to the economic-statistical study conducted in Georgia in 2018, share of the population belonging to the middle class in 2016 was 16%. The

same study, with exclusion of the employment factor, shows the growth of the above-mentioned share to 24,6%. Ignoring the employment – very important determinant of the middle class – naturally puts the last figure far from reality. Current income inequality and high level of poverty negatively impact formation of the middle class in the country.

In order to achieve the growth of the small and medium entrepreneurship, and respectively, growth of the middle class share, the following actions should be taken by the Government of Georgia: Increase of the scale of small and medium entrepreneurship programs, maximally inclusion of the regions; Support of the start-ups, formation of innovative economy; Promotion of the entrepreneurial education, formation of the corresponding environmental system for the export oriented industries; Maintaining political and economic stability.